YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(kahdeksas jaosto)

6 päivänä toukokuuta 2009 *

Asiassa T-116/04,

Wieland-Werke AG, kotipaikka Ulm (Saksa), edustajinaan asianajajat R. Bechtold ja U. Soltész,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi É. Gippini Fournier ja H. Gading, sittemmin Gippini Fournier, O. Weber ja K. Mojzesowicz,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumoamaan sakko, joka kantajalle on määrätty [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-1/38.240 – Teolli-

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

suusputket) 16.12.2003 tehdyn komission päätöksen K(2003) 4820 lopullinen 2 artiklan a alakohdan nojalla, tai alentamaan kyseisen sakon määrää,

EUROOPAN YHTEISÖJEN
ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Martins Ribeiro sekä tuomarit S. Papasavvas ja N. Wahl (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies C. Kantza,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.3.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Wieland-Werke AG (jäljempänä Wieland tai kantaja) on saksalainen pörssissä listaamaton yritys, jonka kotipaikka on Ulm (Saksa). Kantaja on sellaisen konsernin emoyhtiö, joka toimii maailmanlaajuisesti pääasiallisesti kuparista ja kupariseoksista valmistettujen puolivalmisteiden ja erityistuotteiden tuotannon, myynnin ja jakelun alalla.

2 Saatuaan tietoja Mueller Industries Inc:lta komissio suoritti vuoden 2001 maaliskuussa yllätystarkastuksia KME Germany AG:n (aiemmin KM Europa Metal AG), KME France SAS:n (aiemmin Tréfimétaux SA), KME Italy SpA:n (aiemmin Europa Metalli SpA) (jäljempänä yhdessä KME tai KME-konserni), Outokumpu Oyj:n ja Luvata Oy:n (aiemmin Outokumpu Copper Products Oy) (jäljempänä yhdessä Outokumpu) sekä kantajan tiloissa 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 14 artiklan nojalla.

3 Outokumpu toimitti 9.4.2001 komissiolle yhteistyötä koskevan tarjouksen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötä koskeva vuoden 1996 tiedonanto) perusteella. Outokumpu toimitti tätä koskevan muistion 30.5.2001.

4 Vastauksena sellaiseen tietopyyntöön, jonka komissio oli asetuksen N:o 17 11 artiklan 2 kohdan nojalla vuoden 2002 heinäkuussa lähettänyt KME-konsernille ja Wielandille, Wieland pyysi 30.9.2002, että sen hyväksi sovellettaisiin yhteistyötä koskevaa vuoden 1996 tiedonantoa.

5 Saman tietopyynnön jälkeen KME-konserni pyysi 15.10.2002, että myös sen osalta sovellettaisiin mainittua tiedonantoa.

6 Sen jälkeen, kun komissio oli suorittanut tutkimuksen, joka sisälsi uusia tarkastuksia Outokummun ja KME-konsernin tiloissa, osallistunut kokouksiin Outokummun, KME-konsernin ja Wielandin edustajien kanssa sekä asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla toimittanut täydentäviä tietopyyntöjä KME-konsernille ja Wielandille, se aloitti vuoden 2003 heinäkuussa rikkomismenettelyn ja laati väitetiedoksiannon, joka

lähetettiin KME-konsernille, kantajalle ja Outokummulle. Koska väitetiedoksiannon vastaanottajat eivät halunneet kuulemistilaisuutta pidettäväksi, sellaista ei järjestetty.

7 Komissio teki 16.12.2003 päätöksen K(2003) 4820 lopullinen [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-1/38.240 – Teollisuusputket) (jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös), jonka tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 28.4.2004 (EUVL L 125, s. 50).

8 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä ilmenee, että ilmastointi- ja jäähdytysputkien laadusta huolehtivaksi yhdistykseksi (Cuproclima Quality Association, jäljempänä Cuproclima) järjestäytyneet tuottajat, mukaan lukien kantaja, ulottivat 1980-luvun lopulla yhteistyönsä kilpailua koskeviin kysymyksiin.

9 Kokoukset, joita Cuproclima järjesti kahdesti vuodessa, olivat kanteen kohteena olevan päätöksen mukaan säännöllinen tilaisuus keskustella hinnoista ja muista teollisuusputkien osalta sovellettavista kauppaehdoista sekä vahvistaa kyseisiä hintoja ja kauppaehtoja sen jälkeen, kun kokouksen virallinen esityslistan mukainen osuus oli ohi. Asianomaisten yritysten välisellä kahdenvälisellä yhteydenpidolla täydennettiin näitä kilpailusääntöjen vastaisia kokouksia. Asianomaiset yritykset vahvistivat hintatavoitteita ja muita teollisuusputkiin liittyviä kauppaehtoja, sovittivat yhteen hinnankorotuksia, jakoivat keskenään asiakkaita ja markkinaosuuksia ja valvoivat kilpailunvastaisten järjestelyidensä täytäntöönpanoa yhtäältä nimeämällä markkinajohtajia ja toisaalta vaihtamalla luottamuksellisia tietoja.

10 Kanteen kohteena oleva päätös sisältää muun muassa seuraavat säännökset:

”1 artikla

Seuraavat yritykset ovat rikkoneet [EY] 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä ja, 1 päivästä tammikuuta 1994, ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan määräyksiä osallistumalla jäljempänä määriteltyinä ajanjaksoina sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka muodostui hinnoista sopimisesta ja markkinoiden jakamisesta teollisuusputkien alalla:

a) [Wieland]: 3 päivästä toukokuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

b) Outokumpu – –: erikseen 3 päivästä toukokuuta 1988 30 päivään joulukuuta 1988 ja solidaarisesti [Luvatan] kanssa 31 päivästä joulukuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

c) [Luvata]: 31 päivästä joulukuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001 (solidaarisesti [Outokummun] kanssa);

d) [KME Germany]: erikseen 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Francen] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

e) [KME Italy]: solidaarisesti [KME Francen] kanssa 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Germanyn] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

f) [KME France]: solidaarisesti [KME Italyn] kanssa 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Germanyn] sekä [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa tarkoitetuista rikkomisista määrätään seuraavat sakot:

a) [Wieland]: 20,79 miljoonaa euroa

b) Outokumpu – – ja [Luvata] solidaarisesti: 18,13 miljoonaa euroa

c) [KME Germany], [KME France] ja [KME Italy] solidaarisesti: 18,99 miljoonaa euroa

d) [KME Germany]: 10,41 miljoonaa euroa

e) [KME Italy] ja [KME France] solidaarisesti: 10,41 miljoonaa euroa.”

11 Niiltä osin kuin on ensinnäkin kyse sakon perusmäärän laskentapohjan vahvistamisesta, komissio totesi, että kyseinen rikkominen, joka perustui hintojen vahvistamiseen ja markkinoiden jakamiseen, oli luonnostaan erittäin vakava rikkominen (kanteen kohteena olevan päätöksen 294 perustelukappale).

12 Rikkomisen vakavuuden määrittämiseksi komissio otti huomioon myös sen, että kartelli kattoi koko Euroopan talousalueen (ETA) (kanteen kohteena olevan päätöksen 316 perustelukappale). Komissio tutki lisäksi rikkomisen todellisia vaikutuksia ja totesi, että kartellilla on ”kaiken kaikkiaan ollut vaikutusta markkinoilla” (kanteen kohteena olevan päätöksen 314 perustelukappale).

13 Viimeksi mainitun toteamuksen osalta komissio tukeutui muun muassa seuraaviin seikkoihin. Ensinnäkin se otti huomioon kartellin täytäntöönpanon ja viittasi siihen, että kartellin osanottajat ilmoittivat toisilleen myyntimääränsä ja hintatasonsa (kanteen kohteena olevan päätöksen 300 perustelukappale). Toiseksi asiakirja-aineistosta ilmeni, että hinnat laskivat silloin, kun kartellisäännöistä poikettiin, ja nousivat voimakkaasti muina ajanjaksoina (kanteen kohteena olevan päätöksen 310 perustelukappale). Kolmanneksi komissio viittasi siihen, että kartellin jäsenten yhteenlaskettu markkinaosuus oli 75–85 prosenttia (kanteen kohteena olevan päätöksen 310 perustelukappale). Neljänneksi komissio totesi, että markkinaosuudet säilyivät suhteellisen vakaina rikkomisen keston ajan, vaikka asiakkaat siirtyivätkin osallistujalta toiselle (kanteen kohteena olevan päätöksen 312 perustelukappale).

14 Komissio otti edelleen rikkomisen vakavuutta määrittäessään huomioon sen, että kupariset teollisuusputket ovat merkittävä teollisuudenala, jonka arvioitu markkina-arvo Euroopan talousalueella oli 288 miljoonaa euroa (kanteen kohteena olevan päätöksen 318 perustelukappale).

15 Komissio otti kaikki mainitut seikat huomioon ja totesi, että kyseistä rikkomista oli pidettävä erittäin vakavana (kanteen kohteena olevan päätöksen 320 perustelukappale).

16 Toiseksi komissio päätti kohdella asianomaisia yrityksiä eri tavalla voidakseen ottaa huomioon kunkin yrityksen tosiasiallisen taloudellisen kapasiteetin aiheuttaa merkittävää vahinkoa kilpailulle. Komissio on tältä osin todennut, että yhtäältä KME-konsernin – joka oli markkinajohtaja Euroopan talousalueen teollisuusputkien markkinoilla [*luottamuksellinen*] [1] prosentin markkinaosuudella – markkinaosuus Euroopan talousalueen teollisuusputkien markkinoilla, ja toisaalta Outokummun ja Wielandin – joiden markkinaosuudet olivat [*luottamuksellinen*] prosenttia ja 13,4 prosenttia – markkinaosuudet olivat erilaiset. Tämä ero huomioon ottaen Outokummulle ja Wielandille määrättyjen sakkojen laskentapohjaksi asetettiin 33 prosenttia KME:lle määrätyn sakon laskentapohjasta, eli 11,55 miljoonaa euroa Outokummulle, 11,55 miljoonaa euroa Wielandille ja 35 miljoonaa euroa KME-konsernille (kanteen kohteena olevan päätöksen 327 ja 328 perustelukappale).

17 Ottaakseen kolmanneksi huomioon tarpeen vahvistaa sakon määrä sellaiseksi, että sakolla olisi riittävä ehkäisevä vaikutus, komissio korotti Outokummulle määritettyä sakon laskentapohjaa 50 prosentilla eli 17,33 miljoonaan euroon, ottaen huomioon sen, että kyseisen konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto, joka ylitti 5 miljardia euroa, osoitti, että sillä oli sellainen koko ja taloudelliset resurssit, joilla kyseinen korotus voitiin oikeuttaa (kanteen kohteena olevan päätöksen 334 perustelukappale).

18 Neljänneksi komissio luokitteli rikkomisen – joka jatkui 3.5.1988–22.3.2001 – kestoltaan ”pitkäaikaiseksi”. Komissio otti huomioon rikkomisen keston ja päätti näin ollen korottaa asianomaisille yrityksille määrättyjen sakkojen laskentapohjaa 10 prosentilla kutakin sellaista vuotta kohti, jona nämä osallistuivat kartelliin. Näin ollen kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa korotettiin 125 prosentilla ja sakon perusmääräksi vahvistettiin siis 25,99 miljoonaa euroa (kanteen kohteena olevan päätöksen 338, 342 ja 347 perustelukappale).

1 – Luottamukselliset tiedot poistettu.

19 Viidenneksi Outokummulle määrätyn sakon perusmäärää korotettiin raskauttavien seikkojen vuoksi 50 prosentilla sen takia, että se oli syyllistynyt samankaltaiseen rikkomiseen uudelleen, koska se oli yksi niistä yrityksistä, jolle [HT] 65 artiklan mukaisesta menettelystä ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyjen valmistajien keskinäisen sopimuksen ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen osalta 18.7.1990 tehty komission päätös 90/417/EHTY (EYVL L 220, s. 28) oli osoitettu (kanteen kohteena olevan päätöksen 354 perustelukappale).

20 Kuudenneksi komissio totesi lieventävien seikkojen tarkastelun yhteydessä sen, että se olisi ilman Outokummun yhteistyötä voinut todeta rikkomista koskevan toiminnan jatkumisen ainoastaan neljän vuoden osalta, ja näin ollen se alensi sen sakon perusmäärää 22,22 miljoonalla eurolla, jotta sakon perusmäärä vastaisi sellaisen sakon määrää, joka Outokummulle olisi määrätty neljä vuotta kestäneestä rikkomisesta (kanteen kohteena olevan päätöksen 386 perustelukappale).

21 Seitsemänneksi ja viimeiseksi komissio alensi yhteistyötä koskevan vuoden 1996 tiedonannon D jakson mukaisesti Outokummun sakkoa 50 prosentilla, Wielandin sakkoa 20 prosentilla ja KME-konsernin sakkoa 30 prosentilla (kanteen kohteena olevan päätöksen 402, 408 ja 423 perustelukappale).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

22 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 24.3.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä.

23 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin, esittelevä tuomari määrättiin kahdeksanteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia siis siirrettiin.

24 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 5.3.2008 pidetyssä istunnossa.

25 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa sakon, jonka komissio on määrännyt kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan a alakohdassa, tai toissijaisesti alentaa sen määrää

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

27 Kantaja vetoaa käsiteltävänä olevassa asiassa kanteensa tueksi ensinnäkin siihen, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta on lainvastainen, koska sillä loukataan nulla poena sine lege -periaatetta. Kantaja esittää myös neljä kanneperustetta, jotka koskevat niiden markkinoiden koon virheellistä arviointia, joita rikkominen koski, asianomaisten yritysten koon ottamista huomioon epäasianmukaisella tavalla, sakon määrän virheellistä korottamista rikkomisen keston perusteella sekä sitä, että kantajan osalta on sovellettu syrjivästi yhteistyötä koskevaa vuoden 1996 tiedonantoa.

28 Sakon määrän laskemista koskevien kanneperusteiden osalta on muistettava yhtäältä, että kuten kanteen kohteena olevan päätöksen 290–387 perustelukappaleesta ilmenee, ne sakot, jotka komissio on määrännyt rikkomisen perusteella, on määrätty asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla, ja toisaalta, että vaikka komissio ei kanteen kohteena olevassa päätöksessä nimenomaisesti viittaakaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa sovellettaviin suuntaviivoihin (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), on kiistatonta, että komissio on vahvistanut sakkojen määrän suuntaviivoissa määritetyn menetelmän mukaisesti.

29 Vaikka suuntaviivoja ei voidakaan pitää oikeussääntöinä, niissä vahvistetaan kuitenkin käytännesääntöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista komissio voi poiketa yksittäistapauksessa vain, jos se perustelee kyseisen poikkeamisen (ks. asia C-397/03 P, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I-4429, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana on kanteen kohteena olevalla päätöksellä määrättyjen sakkojen lainmukaisuutta valvoessaan näin ollen tarkistaa, onko komissio käyttänyt harkintavaltaansa suuntaviivoissa esitettyä menetelmää käyttäen, ja niiltä osin kuin se toteaisi, että suuntaviivoista on poikettu, tarkistaa, onko kyseinen poikkeaminen oikeutettu ja oikeudellisesti tarkasteltuna riittävästi perusteltu. Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut yhtäältä suuntaviivoja koskevan periaatteen pätevyyden ja toisaalta suuntaviivoissa esitetyn laskentamenetelmän pätevyyden (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02

P–C 208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 252–255, 266, 267, 312 ja 312 kohta).

31 Se, että komissio on itse rajoittanut harkintavaltaansa antamalla kyseiset suuntaviivat, ei nimittäin ole yhteensopimatonta sen kanssa, että komissiolla säilyy huomattava liikkumavara harkintavallan suhteen. Suuntaviivoihin sisältyy useita joustavia osatekijöitä, joiden perusteella komissiolla on mahdollisuus käyttää omaa harkintavaltaansa asetuksen N:o 17 säännösten mukaisesti, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on kyseisiä säännöksiä tulkinnut (edellä 30 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 267 kohta).

32 Lisäksi on todettava, että sellaisilla aloilla kuin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla määrätyn sakon määrän määrittämisessä, jossa komissiolla on harkintavaltaa esimerkiksi siltä osin kuin on kyse ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi sovellettavasta korotuksen määrästä, kyseisiä arviointeja koskeva laillisuusvalvonta rajoittuu sen tutkimiseen, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä (ks. vastaavasti asia T-241/01, Scandinavian Airlines System v. komissio, tuomio 18.7.2005, Kok., s. II-2917, 79 kohta).

33 Komission harkintavalta ja ne rajat, jotka se on sen osalta asettanut, eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti vaikuta siihen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käyttää täyttä tuomiovaltaansa (yhdistetyt asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering ym. v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2501, 538 kohta), jonka perusteella sillä on valta poistaa komission määräämä sakko tai alentaa tai korottaa tällaisen sakon määrää (ks. vastaavasti asia C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007, Kok., s. I-1331, 60–62 kohta ja asia T-368/00, General Motors Nederland ja Opel Nederland v. komissio, tuomio 21.10.2003, Kok., s. II-4491, 181 kohta).

Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan lainvastaisuutta koskeva väite

Asianosaisten lausumat

34 Kantaja väittää, että sekä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdalla että sillä tavalla, jolla komissio on sitä päätöksenteossaan soveltanut, loukataan rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatetta, koska komissiolla on lähes rajaton harkintavalta sakkojen määrän vahvistamisessa ja koska kyseisen sakon määrä on näin ollen määritetty sattumanvaraisesti. Näin ollen kantajalle annettu määräys suorittaa 20,79 miljoonan euron maksu on lainvastainen.

35 Kantaja muistuttaa siitä, että yhteisön normistossa on noudatettava rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatetta, jolla on olennainen merkitys silloin, kun kyse on seuraamusluonteisista normeista. Kyseinen periaate edellyttää kantajan mukaan sitä, että yhteisön lainsäädäntö on selkeää, täsmällistä ja oikeussubjektien kannalta ennakoitavissa olevaa, ja silloin, kun kyse on säännöstöstä, joka voi merkitä taloudellisten seuraamusten soveltamista, varmuutta ja ennakoitavuutta koskeva tekijä on pakottava seikka, joka on otettava erityisen tarkasti huomioon.

36 Kantaja korostaa sitä, että yhteisön normeissa on lisäksi määriteltävä ennakoitavissa olevalla tavalla paitsi se käyttäytyminen, josta seuraamuksia määrätään, myös ne oikeudelliset seuraamukset, joita mainitusta käyttäytymisestä seuraa yksityisen oikeussubjektin kannalta. Vaikka kantajan mukaan tietty viranomaisille annettu harkintavalta voikin osoittautua tarpeelliseksi, tällainen harkintavalta ei kuitenkaan voi olla rajatonta varsinkaan silloin, kun kyse on johdetun oikeuden säännöstä taikka rikosoikeudellisesta tai ”rikosoikeudellisen luonteisesta” toimenpiteestä.

37 Kantaja toteaa, että sekä komission virallisista julistuksista että siitä laajentavasta tulkinnasta, jonka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut rikosoikeudenkäynnin käsitteelle, seuraa, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla määrätyt

sakot ovat rikosoikeudellisia. Kantaja vetoaa tämän päätelmänsä tueksi myös yhteisön tuomioistuinten oikeuskäytäntöön (asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok., s. 661, 172 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja asia T-15/99, Brugg Rohrsysteme v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1613, 123 kohta).

38 Kantaja esittää, että asetus N:o 17, jossa tyydytään toteamaan, että sakon määrän määrittämisessä on otettava huomioon rikkomisen ”vakavuus ja kesto”, ei täytä laille asetettuja selkeyttä ja ennakoitavuutta koskevia edellytyksiä. Neuvosto ei nimittäin kantajan mukaan ole täyttänyt EY 83 artiklassa määrättyä velvollisuuttaan rajata selvästi komissiolle annettua toimivaltaa.

39 Kantaja väittää myös, ettei asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa säädetä sakon määrän ylärajasta, mikä tarjoaa komissiolle mahdollisuuden määrätä tietystä rikkomisesta sakkoja, joiden määrä on alimmillaan 1 000 euroa ja – tiettyjen maailmanlaajuisten konsernien osalta – korkeimmillaan useita kymmeniä miljardeja euroja. Tämä merkitsee sitä, ettei laissa määritetä etukäteen sakon määrää, vaan sakon määrän määrittelee yksinomaan komissio. Kantajan mukaan näin ollen on vaarana, että sakon määrän vahvistaminen tapahtuu mielivaltaisesti ja kenenkään sitä valvomatta. Kyseisellä artiklalla rikotaan näin ollen ylemmänasteista yhteisön normia (rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatetta) ja sellaisia rikosoikeudellisten normien määrittämistä koskevia perusoikeuksia, jotka seuraavat Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetusta, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdystä yleissopimuksesta (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

40 Kantaja katsoo, ettei asetuksen N:o 17 15 artiklan 4 kohdalla, jonka mukaan päätökset, joilla sakkoja määrätään, eivät ole luonteeltaan rikosoikeudellisia, ei ole vaikutusta kantajan päätelmiin, koska yhtäältä kaikkien yhteisön normien, olivatpa ne luonteeltaan rikosoikeudellisia tai eivät, on oltava rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatteen mukaisia ja koska toisaalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ratkaisevaa ei ole tietyn oikeudellisen toimen nimike vaan toimen sisältö.

41 Kantaja väittää lisäksi, etteivät suuntaviivat riitä korjaamaan asetukseen N:o 17 liittyvää täsmällisyyden ja selkeyden puutetta. ”Erittäin vakavina” pidetyistä rikkomisista määrättävien sakkojen laskentapohja vahvistetaan nimittäin mielivaltaisesti ja riippumatta asianomaisen yrityksen liikevaihdosta. Kantaja väittää myös, ettei suuntaviivoja voida kuitenkaan mitenkään pitää Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tarkoitettuna ”lakina”. Kantaja korostaa tältä osin sitä, että suuntaviivat sitovat yksinomaan komissiota eivätkä tuomioistuimia, joilla on valta valvoa komission päätöksiä täyttä tuomiovaltaa käyttäen.

42 Kantaja toteaa, että koska tuomioistuimilla on toimivalta vahvistaa sakkojen lopullinen määrä ja koska suuntaviivat eivät sido niitä, suuntaviivoilla ei ole minkäänlaista merkitystä arvioitaessa tietyn rikosoikeudellisen normin laillisuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklan kannalta. Kantaja toteaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jokin aika sitten vahvistanut, että oikeudellinen kehys sakkojen määrän määrittämisessä määräytyy yksinomaan asetuksen N:o 17 perusteella.

43 Kantaja katsoo myös, ettei sekään seikka, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi täyttä tuomiovaltaa käyttäen valvoa komission vahvistamaa sakkojen määrää, voi poistaa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan lainvastaisuutta.

44 Kantaja korostaa lisäksi, että tilanteessa, jossa tietyllä säännöksellä loukataan rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatetta, kyseistä loukkausta ei voida poistaa ainoastaan sillä, että suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on noudatettu kyseistä säännöstä sovellettaessa.

45 Kantaja väittää myös, että vaikka on mahdollista, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta oli sopusoinnussa rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatteen kanssa silloin, kun kyseinen säännös laadittiin, asia ei enää ole näin, koska yhtiöiden liikevaihdot ovat nykyään huomattavasti suurempia kuin aikaisemmin.

46 Lopuksi kantaja väittää, että joka tapauksessa ja riippumatta siitä, onko asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta laillinen, komission olisi sakkojen määrää vahvistaessaan käytettävä harkintavaltaansa siten, että se ottaa huomioon rangaistuksen lakisidonnaisuuden periaatteen. Komission olisi näin ollen pitänyt lisätä päätöskäytäntönsä ja suuntaviivojen avulla tietynasteista avoimuutta ja ennakoitavuutta sakkojen määrän vahvistamisen suhteen. Se on kantajan mukaan kuitenkin jättänyt tämän tekemättä ja asettanut etusijalle seuraamuksen ehkäisevän vaikutuksen.

47 Komissio vaatii, että kantajan esittämä kanneperuste hylätään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

48 Niiltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka mukaan komission olisi pitänyt lisätä päätöskäytäntönsä ja suuntaviivojen avulla tietynasteista avoimuutta ja ennakoitavuutta sakkojen määrän vahvistamisen suhteen, on todettava, ettei tämä argumentti merkitse minkäänlaista konkreettista asetukseen N:o 17 tai kanteen kohteena olevaan päätökseen kohdistuvaa oikeudellista väitettä, vaan kyse on pikemminkin toivomuksesta, joka liittyy komission politiikan käytännön toteuttamiseen. Kyseinen väite on näin ollen hylättävä tehottomana.

49 Aineellisen kysymyksen osalta on riittävää todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-279/02, Degussa vastaan komissio, 5.4.2006 antamasta tuomiosta (Kok., s. II-897, 66–88 kohta) ja asiassa T-43/02, Jungbunzlauer vastaan komissio, 27.9.2006 antamasta tuomiosta (Kok., s. II-3435, 69–92 kohta) ilmenee, ettei kantajan esittämää lainvastaisuusväitettä voida hyväksyä. Mainittu oikeuskäytäntö on lisäksi vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-266/06 P, Evonik Degussa vastaan komissio ja neuvosto, 22.5.2008 antamassa tuomiossa (36–63 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

50 Lainvastaisuusväite on näin ollen hylättävä.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sen alan koon riittämätöntä arviointia, jota rikkominen koskee

Asianosaisten lausumat

51 Kantaja väittää, että kun komissio on arvioinut kyseisten markkinoiden arvoksi 288 miljoonaa euroa, se on yliarvioinut kyseisten markkinoiden koon ja näin ollen rikkomisen vakavuuden, mikä on puolestaan johtanut kohtuuttoman suureen sakkoon. Kantaja toteaa myös, että komission perustelut, jotka koskevat kantajan liikevaihdon laskemista, ovat puutteelliset ja merkitsevät näin ollen EY 253 artiklan rikkomista.

52 Kantaja huomauttaa, että teollisuusputkien alalla tuotteen kokonaishinta muodostuu tavallisesti kuparin hinnasta, joka perustuu London Metal Exchangen (Lontoon raaka-ainepörssi, jäljempänä LME) viitehintaan, ja jalostuskustannuksista, jotka vastaavat valmistajan tuottamaa lisäarvoa (jäljempänä jalostusmarginaali). Teollisuusputkien valmistamiseen tarvittavan raaka-aineen toimittaa kantajan mukaan joko asiakas tai putkien valmistaja itse, joka sitten laskuttaa sen kokonaishinnassa.

53 Kantaja toteaa, että kyseisten markkinoiden koko on ratkaiseva tekijä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta ja vahvistettaessa sakon laskentapohjaa.

54 Edellä esitettyyn viitaten kantaja väittää, että koska rikkominen koskee ainoastaan jalostusmarginaalia (30–40 prosenttia loppuhinnasta), komission olisi pitänyt vähentää 60–70 prosenttia kyseisten tuotteiden loppuhinnasta silloin, kun se arvioi niiden markkinoiden kokoa, joihin rikkominen vaikutti, mikä olisi johtanut siihen, että sakon laskentapohja olisi vahvistettu pienemmäksi. Kantaja huomauttaa tältä osin, ettei se voi vaikuttaa kuparin hintaan, koska kuparin hinta vahvistetaan LME:ssä. Kuparin hinta on kantajan mukaan tekijä, joka olennaisilta osin vyörytetään asiakkaille. Kantaja toteaa, että jos kartellin jäsenet olisivat yrittäneet nostaa kuparin hintaa, niiden asiakkaat olisivat tehneet hankintansa muilta yrityksiltä.

55 Kuparin hankinnan osalta kantaja toteaa näin ollen toimineensa välikätenä. Komission olisi näin ollen pitänyt laskea markkinoiden liikevaihto samalla tavalla kuin se laskee välikäsien liikevaihdon valvoessaan yrityskeskittymiä. Kantaja toteaa lisäksi, että koska kupariin liittyvät kustannukset ovat erittäin huomattava osa kokonaiskustannuksista, komission ei olisi pitänyt käsitellä niitä samalla tavalla kuin toimitus- ja pakkauskustannuksia, jotka tavallisesti ovat mitätön osa kokonaiskustannuksista. Jos komissio olisi arvioinut kyseisten markkinoiden kokoa ja vastaavasti kartellin vakavuutta oikein, se olisi kantajan mukaan ottanut huomioon sen osan hinnasta, johon kyseinen rikkominen vaikutti, eli jalostusmarginaalin. Komissio on kantajan mukaan toiminut päinvastaisella tavalla soveltamalla liian muodollista tapaa relevantin liikevaihdon laskemisessa.

56 Kantaja väittää myös, että komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa, kun se on viitannut kanteen kohteena olevan päätöksen 319 perustelukappaleessa yhdistetyissä asioissa T-45/98 ja T-47/98, Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni, 13.12.2001 annettuun tuomioon (Kok., s. II-3757) perustellakseen metallin hinnan sisällyttämisen kyseisillä markkinoilla toteutettuun liikevaihtoon. Mainittu tuomio ei kantajan mukaan ole merkityksellinen käsiteltävänä olevan asian kannalta, koska siitä ilmenee ainoastaan, että kartellilla, joka koskee ainoastaan osaa loppuhinnasta, rikotaan kilpailuoikeutta, mitä tässä oikeudenkäynnissä ei ole kiistettykään. Käsiteltävänä olevassa asiassa relevantti kysymys on se, miten asianmukainen liikevaihto määritetään sakon laskentapohjan vahvistamista varten.

57 Komissio vaatii, että kantajan esittämä kanneperuste hylätään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

58 Kantaja on vedonnut perustelujen puutteellisuuteen, ja tältä osin on ensinnäkin todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksittäistapausta koskevan päätöksen perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, jotta niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja jotta toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen

laillisuuden. Perusteluvelvollisuuden noudattamista on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, huomioon on otettava kyseisen toimen sanamuodon lisäksi myös se asiayhteys, jossa toimi on tehty, sekä kaikki asianomaista alaa koskevat oikeussäännöt (ks. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Kilpailuoikeuden rikkomisen perusteella määrättyjen sakkojen määrien vahvistamisen osalta kyseisestä olennaisesta menettelymääräyksestä, jona perusteluvelvollisuutta on pidettävä, johtuvat vaatimukset täyttyvät, jos komissio ilmoittaa päätöksessään arviointiperusteet, joiden perusteella se on voinut määrittää kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston (ks. yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C 252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 463 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Kyseisen rikkomisen vakavuuden arvioimisen osalta komissio on käsiteltävänä olevassa asiassa täyttänyt mainitut vaatimukset kanteen kohteena olevan päätöksen 292–320 perustelukappaleessa. Muun muassa mainitun päätöksen 318 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on rikkomisen vakavuutta arvioidessaan ottanut huomioon kyseisten markkinoiden liikevaihdon. Saman päätöksen 319 perustelukappaleessa komissio on lisäksi vastannut asianomaisten yritysten esittämään arvosteluun, joka koski kuparin hinnan huomioon ottamista kyseisen liikevaihdon laskemisessa. Sen perusteella, että kyseinen vastaus saattaa olla virheellinen, ei voida asettaa kyseenalaiseksi kanteen kohteena olevan päätöksen perustelujen riittävyyttä, koska tällaisen virheen olemassaolon toteaminen kuuluu sellaisen valvonnan alaan, joka kohdistuu mainitun päätöksen aineelliseen sisältöön (ks. vastaavasti edellä 58 kohdassa mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 66–72 kohta ja yhdistetyt asiat C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P ja C-180/01 P, International Power ym. v. NALOO, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-11421, 134–138 kohta).

61 Tästä seuraa, että perustelujen puutteellisuutta koskeva väite on hylättävä.

62 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse aineellisesta kysymyksestä on ensinnäkin korostettava, että se menettelytapa, joka esitetään suuntaviivoissa – joita komissio on soveltanut kanteen kohteena olevassa päätöksessä (ks. edellä 28 kohta) – perustuu kiinteään määrään perustuvaan laskutoimitukseen, jonka mukaan sakon laskentapohja, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella, lasketaan siten, että huomioon otetaan rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisen alakohta). Tämän jälkeen sakon yleinen laskentapohja määritetään kullekin osallistujalle muun muassa osallistujan koon perusteella.

63 Lisäksi komissio voi sakon laskentapohjaa määrittäessään ottaa huomioon niiden markkinoiden koon, joihin rikkominen vaikuttaa, mutta se ei kuitenkaan ole tähän velvollinen (asia T-15/02, BASF v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-497, 134 kohta ja asia T-322/01, Roquette Frères v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3137, 149 ja 150 kohta).

64 Kyseinen oikeuskäytäntö huomioon ottaen on todettava, että kantajan olettama siitä, että kyseisten markkinoiden koko on sellaisenaan ratkaiseva tekijä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta ja vastaavasti määritettäessä sakon laskentapohjaa, ei näin ollen ole perusteltu.

65 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä ilmenee kuitenkin selvästi, että komissio on käsiteltävänä olevassa asiassa päättänyt ottaa teollisuusputkien markkinat Euroopan talousalueella huomioon arvioidessaan kyseisen rikkomisen vakavuutta. Vaikka komissio on jo rikkomisen luonteen perusteella todennut, että se oli suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla ”erittäin vakava” (294 perustelukappale), se on kanteen kohteena olevassa päätöksessä määrittänyt rikkomisen vakavuuden ja vastaavasti sakon yleisen laskentapohjan ottaen huomioon kartellin todelliset vaikutukset markkinoilla (295–314 perustelukappale), kyseisten markkinoiden maantieteellisen laajuuden (315–317 perustelukappale) ja sen, että se ala, jota rikkominen koski, on merkittävä teollisuuden ala, jonka arvioitu markkina-arvo Euroopan talousalueella on 288 miljoonaa euroa (318 ja 319 perustelukappale).

66 Vaikka asianomaisten markkinoiden koko on ainoastaan yksi niistä tekijöistä, jotka komissio on päätöksessään ottanut huomioon arvioidessaan rikkomisen vakavuutta ja sakon yleistä laskentapohjaa, komissio on kuitenkin tosiasiassa vahvistanut kyseisen laskentapohjan ottaen huomioon kyseisten markkinoiden koon. Komission väite siitä, ettei kantajalle määrätyn sakon laskentapohja olisi välttämättä ollut pienempi kuin 11,55 miljoonaa euroa, vaikka kuparin hinta olisi vähennetty markkinoiden liikevaihdosta, on näin ollen hylättävä.

67 Näin ollen on tarkistettava, onko komissio toiminut virheellisesti, kun se on kyseisten markkinoiden kokoa arvioidessaan ottanut huomioon kuparin hinnan.

68 Kantaja väittää tältä osin yhtäältä, etteivät teollisuusputkien valmistajat voi vaikuttaa kuparin hintaan, koska se vahvistetaan LME:ssä, ja toisaalta, että teollisuusputkien ostajat itse päättävät, mihin hintaan metallia hankitaan. Kantaja korostaa myös sitä, ettei metallin hinnanvaihteluilla ole minkäänlaista vaikutusta sen liikevoittoon.

69 On kuitenkin todettava, ettei ole olemassa mitään pätevää syytä siihen, että kyseisten markkinoiden liikevaihto laskettaisiin siten, että tietyt tuotantokustannukset jätetään ottamatta huomioon. Kuten komissio on perustellusti todennut, kaikilla teollisuuden aloilla on sellaisia lopputuotteeseen erottamattomasti liittyviä kustannuksia, joihin valmistaja ei voi vaikuttaa mutta jotka kuitenkin merkitsevät olennaista valmistajan toimintaan vaikuttavaa tekijää ja joita ei näin ollen voida jättää ottamatta huomioon vahvistettaessa sakon laskentapohjaa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95 –T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 5030 ja 5031 kohta). Se, että kuparin hinta muodostaa huomattavan osan teollisuusputkien loppuhinnasta tai että hinnanvaihteluihin liittyvä vaara on kuparin kohdalla huomattavasti suurempi kuin muiden raaka-aineiden kohdalla, ei horjuta kyseistä päätelmää.

70 Näin ollen on todettava, että komissio on perustellusti ottanut huomioon kuparin hinnan, kun se on määrittänyt kyseisten markkinoiden kokoa.

Toinen kanneperuste, joka koskee sitä, ettei kantajan kokoa ole otettu huomioon asianmukaisesti

Asianosaisten lausumat

71 Kantaja toteaa, että kun komissio vahvisti sakon laskentapohjan ja vastaavasti sakon lopullisen määrän, se jätti ottamatta huomioon kantajan koon sellaisena kuin se ilmenee kantajan kokonaisliikevaihdosta, joka vuonna 2002 oli 1,2 miljardia euroa. Samalla ajanjaksolla KME:n liikevaihto oli 2,05 miljardia euroa ja Outokummun 5,56 miljardia euroa. Kantaja väittää, että se, että Outokummulle määrätyn sakon laskentapohjaa korotettiin kanteen kohteena olevan päätöksen 334 perustelukappaleessa 50 prosentilla, ei riitä siihen, että komission voitaisiin katsoa täyttäneen velvollisuutensa noudattaa suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Kantajan mukaan komissio on myös loukannut periaatetta, jonka mukaan kunkin sakon on perustuttava kutakin yritystä koskevan erillisen laskutoimituksen lopputulokseen.

72 Kantaja esittää kanneperusteensa tueksi, että yrityksen kokonaiskoolla on erityinen merkitys sakon määrän vahvistamisen osalta ja että kullekin asianomaisesta kolmesta yrityksestä määrätyn sakon laskentapohja olisi pitänyt laskea kunkin yrityksen osalta erikseen, jotta laskentapohjat olisivat olleet oikeasuhteisia kyseisten yritysten kokoeroihin nähden. Kantaja väittää myös, että yhdenvertaisen kohtelun periaate merkitsee sitä, että komission on muutettava sakkojen laskentapohjia kaikkien yritysten kokonaisliikevaihdon perusteella eikä ainoastaan suurimpien yhtiöiden kokonaisliikevaihdon perusteella. Komission olisi näin ollen pitänyt alentaa kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa.

73 Kantaja muistuttaa tältä osin yhtäältä, ettei komissio ole korottanut KME-konsernille määrätyn sakon laskentapohjaa huolimatta siitä, että kyseinen konserni on lähes kaksi kertaa kantajaa suurempi, ja toisaalta, että Outokummulle, joka on viisi kertaa kantajaa suurempi, määrätyn sakon laskentapohjaa on korotettu ainoastaan 50 prosentilla.

74 Kantaja päättelee tämän perusteella, että koska komissio ei ole ottanut riittävästi huomioon yritysten taloudellisessa kapasiteetissa ja koossa ilmeneviä eroja, se on asettanut kantajan, joka on pieni yritys, epäedulliseen asemaan. Päätelmänsä tueksi kantaja viittaa myös tiettyihin komission päätöksiin, joissa sakon lopullisen määrän ja seuraamusten kohteeksi joutuneiden yritysten liikevaihdon välinen suhde oli pienempi kuin kantajan tapauksessa.

75 Lopuksi kantaja katsoo, että komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa, koska se ei ole perustellut sitä syrjivää kohtelua, jonka kohteeksi kantaja joutui.

76 Komissio vaatii kantajan kanneperusteen hylkäämistä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

77 Niiltä osin kuin on ensinnäkin kyse perustelujen puutteellisuutta koskevasta väitteestä kyseinen väite on hylättävä seuraavista syistä.

78 Ensinnäkin niiltä osin kuin Wieland arvostelee komissiota siitä, ettei tämä ole ilmoittanut syytä sille, miksi se päätti Outokumpua koskevasta 50 prosentin korotuksesta, on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että

perusteluvelvollisuus täyttyy silloin, kun komissio ilmoittaa päätöksessään sellaiset arviointia koskevat tekijät, joiden perusteella se on voinut määritellä rikkomisen vakavuuden ja keston (edellä 59 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 463 kohta). Komission ei sitä vastoin tarvitse ilmoittaa päätöksessään sakkojen laskentatapaan liittyviä numerotietoja tai yksityiskohtaisempaa esitystä (asia C-279/98 P, Cascades v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9693, 50 kohta).

79 On myös todettava, että vaikka kanteen kohteena oleva päätös on laadittu yhden ainoan päätöksen muotoon ja julkaistu sellaisena, sitä on tarkasteltava joukkona yksittäistapauksissa tehtyjä päätöksiä, joissa todetaan, millä tavalla kunkin yrityksen, jolle päätös on osoitettu, on katsottu rikkoneen kilpailusääntöjä, ja määrätään sille tarvittaessa sakko (asia T-304/02, Hoek Loos v. komissio, tuomio 4.7.2006, Kok., s. II-1887, 59 ja 60 kohta).

80 Kantaja ei näin ollen voi arvostella kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluja, jotka koskevat sellaista korotuksen määrää, jota Outokummun tapauksessa on sovellettu ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi.

81 Komissio on joka tapauksessa ilmoittanut kanteen kohteena olevan päätöksen 332–334 perustelukappaleessa ne tekijät, jotka se otti huomioon, kun se ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi korotti Outokummulle määrätyn sakon määrää. Kuten edellä mainitusta oikeuskäytännöstä (ks. edellä 78 kohta) ilmenee, komissiota ei voida arvostella siitä, ettei se ole perustellut päätöstään enempää tältä osin.

82 Niiltä osin kuin kantajan väite voidaan ymmärtää siten, että sillä arvostellaan komissiota siitä, ettei tämä ole esittänyt syitä sille, ettei kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa ole alennettu ehkäisevän vaikutuksen perusteella, on todettava, ettei EY 253 artiklaa voida edellä 78 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö huomioon ottaen tulkita siten, että siinä asetetaan komissiolle velvollisuus selittää päätöksissään niitä syitä, joiden perusteella se ei sakon määrän laskemisen osalta ole omaksunut ratkaisuja, jotka olisivat hypoteettisia siihen ratkaisuun nähden, johon kanteen kohteena olevassa

päätöksessä on tosiasiallisesti päädytty (ks. vastaavasti ja analogisesti asia T-319/94, Fiskeby Board v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1331, 127 kohta).

83 Edellä esitetystä seuraa, että perustelujen puutteellisuutta koskeva väite on hylättävä.

84 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse aineellisesta kysymyksestä on todettava, että kantaja arvostelee tapaa, jolla komissio on määritellyt asianomaisille yrityksille määrättyjen sakkojen erilaiset laskentapohjat suuntaviivoissa esitetyn menetelmän mukaisesti. Kantaja väittää, että sakon määrää vahvistettaessa yrityksen koolla on erityinen merkitys ja että käsiteltävänä olevassa asiassa kullekin kyseisestä kolmesta yrityksestä määrätyn sakon laskentapohja olisi pitänyt määrittää kullekin yritykselle erikseen, jotta se olisi oikeasuhteinen yritysten välisiin kokoeroihin nähden.

85 Tältä osin on ensinnäkin todettava, ettei komission päätöksillä, joihin kantaja on vedonnut, ole merkitystä, koska komission aiemmin noudattama päätöskäytäntö ei itsessään ole sakkojen määrittämistä koskeva oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla (ks. edellä 30 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 169–171 kohta ja asia T-203/01, Michelin v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. II-4071, 292 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

86 Sillä, ettei suuntaviivoissa esitetty laskentamenetelmä perustu asianomaisten yritysten kokonaisliikevaihtoon ja että se mahdollistaa näin ollen sen, että yritysten välille voi syntyä eroja siltä osin kuin on kyse niiden liikevaihtojen ja niille määrättyjen sakkojen määrän välisestä suhteesta, ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, onko komissio loukannut suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sekä rangaistuksen yksilöllisen kohdentamisen periaatetta. Määrittäessään sakkojen määriä kyseessä olevan rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella komissio ei nimittäin ole velvollinen varmistamaan tapauksissa, joissa sakkoja määrätään useille yrityksille samasta rikkomisesta, että kunkin yrityksen osalta lasketut sakkojen lopulliset määrät

heijastavat kaikkia yritysten välisiä eroavaisuuksia näiden kokonaisliikevaihdon taikka relevantin liikevaihdon osalta (asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-829, 141–147 kohta ja asia T-62/02, Union Pigments v. komissio, tuomio 29.11.2005, Kok., s. II-5057, 159 kohta).

87 Tästä seuraa, ettei komission voida katsoa missään suuntaviivojen soveltamisen vaiheessa olevan velvollinen varmistamaan sitä, että vahvistetut sakkojen välisummat heijastavat kaikkia niitä eroavaisuuksia, joita asianomaisten yritysten kokonaisliikevaihtojen välillä on.

88 Käsiteltävänä olevassa asiassa kanteen kohteena olevan päätöksen 321–323, 326–328 ja 332–334 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on erotellut asianomaiset yritykset toisistaan kaksivaiheisesti. Se on ensinnäkin suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudennen alakohdan mukaisesti suorittanut erittelyn sen vastuun mukaisesti, joka kullekin kyseiseen rikkomiseen osallistuneelle kuuluu. Seuraavaksi komissio on suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännen alakohdan mukaisesti suorittanut painoarvon määrittämisen taatakseen sen, että määrätyillä sakoilla on riittävä varoittava tai ehkäisevä vaikutus.

89 Niiltä osin kuin kyse on kunkin kyseiseen rikkomiseen osallistuneen yrityksen vastuusta komissio otti huomioon sen, mikä markkinaosuus kullakin vuonna 2000 – eli rikkomisen viimeisenä vuotena – teollisuusputkien Euroopan talousalueen markkinoilla toimineella yrityksellä oli. Komissio teki sen päätelmän, että KME oli [*luottamuksellinen*] prosentin markkinaosuudellaan selvästi merkittävin toimija kyseisillä markkinoilla ja kuului näin ollen yritysten ensimmäiseen ryhmään, kun taas Outokumpu ([*luottamuksellinen*] prosentin markkinaosuus) ja kantaja (13,4 prosentin markkinaosuus) kuuluivat yritysten toiseen ryhmään, johon kuuluvien yritysten voitiin katsoa olevan keskikokoisia kyseisillä markkinoilla, joten mainittuja yrityksiä oli aiheellista kohdella eri tavalla. Näin ollen Outokummulle ja kantajalle vahvistettujen sakkojen laskentapohjaksi vahvistettiin 33 prosenttia KME:lle määrätyn sakon laskentapohjasta, eli 11,55 miljoonaa euroa Outokummulle, 11,55 miljoonaa euroa kantajalle ja 35 miljoonaa euroa KME:lle.

90 Oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei komissiota voida arvostella siitä, että se on toiminut esitetyllä tavalla painoarvon määrittämisen ensimmäisessä vaiheessa. Vaikka tiettyihin yrityksiin sovelletaan sakon suuruutta rikkomisen vakavuuden perusteella määritettäessä niiden luokkiin jakamisen vuoksi samaa laskentapohjaa niiden kokoeroista huolimatta, oikeuskäytännön mukaan kyseinen erilainen kohtelu voidaan perustella objektiivisesti sillä, että kilpailusääntöjen rikkomisen luonteelle on annettu etusija yritysten kokoon nähden kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta arvioitaessa (ks. edellä 49 kohdassa mainittu asia Degussa v. komissio, tuomion 330 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

91 Komissio on painoarvon määrittämisen toisessa vaiheessa ottanut huomioon Outokummun kokonaisliikevaihdon ja katsonut, että Outokummulle määrätyn sakon laskentapohjaa oli aiheellista korottaa 50 prosentilla, jotta sakolla olisi riittävä ehkäisevä vaikutus ja jotta voitaisiin ottaa huomioon se, että suurilla yrityksillä on oikeudelliset ja taloudelliset tiedot ja infrastruktuuri, joiden avulla niiden on helpompi arvioida toimintansa lainvastaisuutta.

92 Kantaja ei voi arvostella komissiota siitä, että se on suorittanut tällaisen painoarvon määrittämisen. Se, että komissio korotti Outokummulle määrätyn sakon laskentapohjaa ”ottaakseen huomioon sen koon ja kokonaisresurssit” (kanteen kohteena olevan päätöksen 334 perustelukappale) ei merkitse sitä, että komission olisi pitänyt alentaa kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa kantajan kokonaisliikevaihdon perusteella. Tältä osin on muistettava (ks. edellä 86 ja 87 kohta), ettei komissio ole silloin, kun se mukauttaa sakkojen laskentapohjia ehkäisevän vaikutuksen nimissä, velvollinen varmistamaan sitä, että eri yritysten osalta lasketut määrät heijastavat kaikkia yritysten välisiä eroavaisuuksia näiden kokonaisliikevaihdon osalta.

93 Komissio voi päinvastoin edellä 31 ja 30 kohdassa esitettyjen perustelujen mukaisesti käyttää harkintavaltaansa siten, että se mukauttaa sakkojen määrää kiinteämääräiseen lähtömäärään perustuvan menetelmän mukaisesti, kunhan sakoista ei tule kohtuuttomia käsiteltävän asian olosuhteisiin nähden.

94 Tältä osin on korostettava, että ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi sakon määrä vahvistetaan siten, että otetaan huomioon se vaikutus, joka siihen yritykseen, jolle sakko määrätään, halutaan kohdistaa, jotta sakko ei olisi merkityksetön tai päinvastoin liiallinen suhteessa kyseisen yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin, sellaisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat tarvetta varmistaa yhtäältä sakon tehokkuus ja toisaalta suhteellisuusperiaatteen noudattaminen (edellä 49 kohdassa mainittu asia Degussa v. komissio, tuomion 283 kohta).

95 Kun komissio valitsee suuriin yrityksiin sovellettavaa korotuksen määrää, sen liikkumavaraa rajoittaa lisäksi se, ettei sakon laskentapohja voi missään tapauksessa ylittää sellaista määrää, joka on oikeasuhteinen rikkomisen vakavuuteen nähden. Näin ollen sellaisissakin tilanteissa, joissa suurimman yrityksen liikevaihto on selvästi suurempi kuin muiden asianomaisten yritysten liikevaihto, on mahdollista, että komissio voi kyseisen rikkomisen vakavuuden perusteella korottaa suurimmalle yritykselle määrätyn sakon laskentapohjaa ainoastaan marginaalisesti.

96 Edellä esitetyn valossa, ja kun otetaan huomioon kyseisen rikkomisen vakavuus, se markkinaosuus, joka kantajalla oli Euroopan talousalueella ja sen kokonaisliikevaihto vuonna 2002, eli 1,2 miljardia euroa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajalle määrätyn sakon laskentapohja on perusteltu.

97 Edellä esitetystä seuraa, että toinen kanneperuste on hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee sakon laskentapohjan virheellistä korottamista rikkomisen keston perusteella

Asianosaisten lausumat

98 Kantaja väittää ensinnäkin, että komissiolla on sen harkintavallan perusteella, joka sillä on suuntaviivojen 1 kohdan B alakohdan nojalla, mahdollisuus päättää sekä siitä, onko korotus rikkomisen keston perusteella perusteltu, että korotuksen suuruudesta 10 prosentin enimmäismäärän rajoissa. Kantaja huomauttaa, että komissio on sen perusteella, mitä se on kanteen kohteena olevan päätöksen 338 perustelukappaleessa todennut, päättänyt luopua käyttämästä sille suuntaviivojen 1 kohdan B alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarjottua mahdollisuutta kartellin ensimmäisten viiden vuoden osalta. Näin ollen komissio saattoi kantajan mukaan korottaa kantajalle määrätyn sakon määrää ainoastaan kartellin seitsemän viimeisen vuoden osalta.

99 Kantajan mukaan komissio ei voi vedota siihen, että kanteen kohteena olevan päätöksen 338 perustelukappale on huonosti muotoiltu. Kantaja katsoo, että päätöksen laatijan on kannettava virheellisestä muotoilusta aiheutuvat seuraukset ja että siinä tapauksessa, että päätös sisältäisi keskenään ristiriitaisia toteamuksia, on sovellettava asianomaisen henkilön kannalta edullisempaa seuraamusta.

100 Moniselitteiset perustelut merkitsevät kantajan mukaan lisäksi myös sitä, että perustelut ovat virheelliset ja että kyseessä on näin ollen EY 253 artiklan rikkominen.

101 Toiseksi kantaja väittää, että komissio on loukannut periaatetta, jonka mukaan kunkin sakon on oltava kutakin yritystä koskevan erillisen laskutoimituksen lopputulos. Komissio on kantajan mukaan myös jättänyt täyttämättä perusteluvelvollisuutensa, koska se ei ole selittänyt, miksi se on jättänyt käyttämättä harkintavaltansa tarjoamia mahdollisuuksia. Kantaja toteaa, että komissio on itse asiassa tukeutunut samaan raskauttavaan tekijään, eli siihen, että kyseinen rikkominen kesti yli viisi vuotta, sekä perustellakseen korotuksen soveltamisen että soveltaakseen 10 prosentin enimmäiskorotusta.

102 Kantaja väittää, että komissio, joka on päättänyt soveltaa 10 prosentin enimmäiskorotusta kultakin sellaiselta vuodelta, jonka rikkominen kesti, ei esitä syitä sille, miksi tällainen korotus oli aiheellinen. Kantaja väittää, että komission olisi pitänyt vedota sellaisiin olosuhteisiin, jotka olivat ominaisia nimenomaan käsiteltävänä olevalle kartellille, voidakseen soveltaa kyseistä korotusta. Kantaja arvostelee komissiota myös siitä, ettei tämä ole riittävästi perustellut sakon määrän korottamista kyseisen kartellin intensiivisyyden ja jatkuvuuden perusteella.

103 Komissio vaatii kyseisen kanneperusteen hylkäämistä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Niiltä osin kuin on ensinnäkin kyse väitteestä, joka koskee perustelujen moniselitteisyyttä ja sitä, että komissio olisi kanteen kohteena olevassa päätöksessä luopunut mahdollisuudestaan korottaa kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa kartellin ensimmäisten viiden vuoden osalta, on tutkittava kanteen kohteena olevan päätöksen 338, 340 ja 342 perustelukappaletta, joissa todetaan seuraavaa:

”(338) Ensinnäkin on todettava, että komission aiemmin noudattama päätös[käytäntö] ei itsessään ole sakkojen määrittämistä koskeva oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla, koska tällainen kehys on määritetty ainoastaan asetuksessa N:o 17. – – Sen vuoksi KME:n väite, joka on esitetty 337 kappaleessa ja joka perustuu komission aiemmin tekemään päätökseen, on hylättävä. Komission nykyisin noudattama toimintalinja kartelliasioissa on, että yli viisi vuotta kestäneen rikkomisen osalta se korottaa sakkoja 10 prosentilla vuotta kohti. Tämä on johtanut yli 100 prosentin kestoon perustuviin korotuksiin useissa viimeaikaisissa päätöksissä. – – Tässä asiassa, jossa kartelli kesti 12 vuotta ja 10 kuukautta, komissio katsoo, että on asianmukaista korottaa sakkoja 10 prosentilla vuotta kohti.

– –

(340) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että [Wieland], Outokumpu ja [KME-konserni] rikkoivat [EY] 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa vähintään 3 päivästä toukokuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001. Ne syyllistyivät jatkuvaan, pitkäaikaiseen, yli 12 vuotta ja 10 kuukautta jatkuneeseen kilpailusääntöjen rikkomiseen.

– –

(342) Näin ollen rikkomisen vakavuuteen perustuvaa sakon perusmäärää korotetaan 125 prosentilla Outokummun ja [Wielandin] osalta – –."

105 On todettava, että kun kyseisiä perustelukappaleita ja suuntaviivojen 1 kohdan B alakohtaa tarkastellaan yhdessä, ei jää pienintäkään epäilystä siitä, että komission tarkoituksena oli korottaa kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa 10 prosentilla kutakin sellaista vuotta kohti, jona rikkominen jatkui. Näin ollen kantajan tältä osin esittämät väitteet on hylättävä.

106 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse aineellisesta kysymyksestä, on muistettava, ettei sakon määrän korottaminen rikkomisen keston perusteella rajoitu ainoastaan sellaiseen tapaukseen, jossa voitaisiin katsoa, että rikkomisen keston ja sellaisen lisääntyneen vahingon välillä, joka kohdistuu sellaisiin yhteisön tavoitteisiin, joihin kilpailua koskevilla säännöillä pyritään, on suora yhteys (ks. vastaavasti edellä 85 kohdassa mainittu asia Michelin v. komissio, tuomion 278 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

107 Suuntaviivoista ilmenee lisäksi, ettei komissio ole luonut minkäänlaista limittäisyyttä tai keskinäistä riippuvuutta rikkomisen vakavuutta koskevan arvioinnin ja rikkomisen kestoa koskevan arvioinnin välille.

108 Suuntaviivojen rakenteesta ilmenee päinvastoin ensinnäkin, että niissä säädetään rikkomisen vakavuuden arvioinnista sellaisenaan sakon yleisen laskentapohjan määrittämisen tarkoituksessa. Toiseksi rikkomisen vakavuutta arvioidaan suhteessa asianomaisen yrityksen ominaispiirteisiin ja erityisesti suhteessa sen kokoon ja asemaan kyseisillä markkinoilla, mikä voi antaa aiheen laskentapohjaan liittyvään painoarvon määrittämiseen, yritysten jakamiseen ryhmiin ja erityisen laskentapohjan vahvistamiseen. Kolmanneksi rikkomisen kesto otetaan huomioon perusmäärän vahvistamisessa, ja neljänneksi suuntaviivoissa säädetään siitä, että raskauttavat ja lieventävät olosuhteet otetaan huomioon ja että niiden perusteella sakon määrää on mahdollista mukauttaa muun muassa sen perusteella, kuinka aktiivisesti tai passiivisesti asianomaiset yritykset ovat osallistuneet rikkomisen toteuttamiseen.

109 Tästä seuraa, että se, että komissio on varannut itselleen mahdollisuuden korottaa sakon määrää kultakin sellaiselta vuodelta, jona rikkominen jatkui, ja määrällä, joka kestoltaan pitkien rikkomisten osalta voi olla 10 prosenttia siitä määrästä, johon on päädytty rikkomisen vakavuuden perusteella, ei millään tavalla merkitse sitä, että komissiolla olisi velvollisuus vahvistaa kyseinen korotuksen määrä kartelliin liittyvien toimintojen intensiivisyyden tai vaikutusten perusteella, saati rikkomisen vakavuuden perusteella. Komission asiana on nimittäin harkintavaltaansa käyttäen (ks. edellä 31 kohta) valita se korotuksen määrä, jota se aikoo soveltaa rikkomisen keston perusteella.

110 Sen väitteen osalta, että komissio olisi tukeutunut samaan seikkaan, eli siihen, että rikkominen kesti yli viisi vuotta, sekä perustellakseen korotuksen soveltamisen että vahvistaakseen kyseisen korotuksen enimmäistason mukaiseksi eli kymmeneen prosenttiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei havaitse minkäänlaista lainvastaisuutta siinä, että rikkomisen kesto johtaa paitsi perusmäärän korottamiseen sellaisenaan myös tarvittaessa korotuksen lopullisen määrän vahvistamiseen. Kuten edeltävässä kohdassa on todettu, komissio ei ole velvollinen ottamaan huomioon rikkomisen vakavuutta silloin, kun se päättää rikkomisen keston perusteella sovellettavasta korotuksen määrästä.

111 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on muun muassa kanteen kohteena olevan päätöksen 335 ja 340 perustelukappaleessa todennut, että kantaja oli osallistunut rikkomiseen 12 vuoden ja 10 kuukauden ajan, eli suuntaviivoissa tarkoitettuun pitkäaikaiseen rikkomiseen, ja korotti näin ollen sakon määrää 125 prosentilla. Komissio ei näin tehdessään ole poikennut niistä säännöistä, jotka se on suuntaviivoissa itselleen asettanut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, ettei kyseinen 125 prosentin suuruinen korotus ole käsiteltävänä olevassa asiassa ilmeisen suhteeton.

112 Edellä esitetyistä näkökohdista seuraa, että kanneperuste, joka koskee sakon määrän korottamista rikkomisen keston perusteella, on hylättävä perusteettomana.

Neljäs kanneperuste, joka koskee yhteistyöstä annetun vuoden 1996 tiedonannon syrjivää soveltamista

Asianosaisten lausumat

113 Kantaja katsoo, että sitä on syrjitty suhteessa KME:hen, jonka sakon määrää on alennettu 30 prosentilla, kun taas kantajalle määrätyn sakon määrää on alennettu vain 20 prosentilla, vaikka sen tekemä yhteistyö on ollut vähintään yhtä merkittävää kuin KME:n yhteistyö.

114 Kantaja väittää ensinnäkin, että komissio on virheellisesti alentanut KME:lle määrätyn sakon määrää enemmän kuin kantajalle määrätyn sakon määrää sillä perusteella, että ”KME paljasti sakkojen alentamista koskevassa pyynnössään kilpailunvastaisten järjestelyjen olemassaolon 1980-luvulta lähtien – – eikä vasta vuodesta 1993 lähtien, jolloin kartellitoiminta alkoi [Wielandin] – – mukaan” (kanteen kohteena olevan päätöksen 423 perustelukappale).

115 Kantaja myöntää, että sen myötävaikutus vuotta 1993 edeltävää aikaa koskeviin tutkimuksiin oli rajallista, joskin se huomauttaa, ettei se kiistänyt sitä, että kartelli oli olemassa kyseisenä aikana mutta että sen takia, että monet sen työntekijöistä irtisanoutuivat, se ei kyennyt vahvistamaan tätä. Kantajan mukaan komissio on arvioinut KME:n yhteistyön merkityksen kohtuuttoman suureksi suhteessa kantajan yhteistyöhön. Ainoastaan yhdessä KME:n ilmoituksessa nimittäin vahvistetaan kartellin olemassaolo ennen vuotta 1993. Kantajan mukaan kyseinen ilmoitus on lisäksi tehty komission nimenomaisesta pyynnöstä. KME:n muut ilmoitukset ovat luonteeltaan samanlaisia kuin kantajan ilmoitukset, koska niissä kerrotaan siitä, että kokouksia järjestettiin, mutta ei todeta niiden olevan sellaisia, että niihin olisi liittynyt kilpailunvastaisia piirteitä.

116 Kantaja viittaa kanteen kohteena olevan päätöksen 397, 417 ja 418 perustelukappaleeseen ja huomauttaa, että komissio on todennut, että KME on tarjonnut hyvin vähän tietoja vuotta 1993 edeltäneistä tapahtumista. Kantaja päättelee tämän perusteella, että se, että KME:lle määrätyn sakon määrää on alennettu tuntuvammin kuin kantajalle määrätyn sakon määrää, on ilmeisen virheellistä ja merkitsee myös perustelujen puutteellisuutta, koska kantajan yhteistyö on ollut yhtä arvokasta kuin KME:n yhteistyö.

117 Kantaja katsoo lisäksi, että komissio on rankaissut sitä tältä osin sen takia, että kantaja on – toisin kuin KME – kieltäytynyt kaikenkattavasta tunnustuksesta. Kantaja toteaa, että vaikka se on perusteellisten sisäisten tutkimusten jälkeen toimittanut eritellyn ja yksityiskohtaisen selvityksen tosiseikoista, mainitut tutkimukset eivät kuitenkaan sallineet sitä, että kantaja olisi voinut todeta ja myöntää kilpailunvastaisen käytännön olemassaolon ajanjakson 1988–1993 osalta. Se tapa, jolla kantajaa on kohdeltu, merkitsee pitkälti sitä, että yritys pakotetaan syyllistämään itsensä, mikä on yhteisön oikeuden vastaista, koska se merkitsee puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

118 Kantaja väittää toiseksi, että komissio on toiminut virheellisesti, kun se on – ottaen huomioon sen, että KME oli kertonut kahdeksasta ”työryhmän” kokouksesta, joita muut osallistujat eivät maininneet – alentanut KME:lle määrätyn sakon määrää enemmän kuin kantajalle määrätyn sakon määrää. Kantaja toteaa, että se on 30.9.2002 päivätyssä kirjeessään komissiolle viitannut joukkoon vuosina 1999 ja 2000 järjestettyjä kokouksia ja esittänyt niistä täydellisemmän kuvauksen kuin KME.

119 Kolmanneksi kantaja väittää, että se on 30.9.2002 päivätyssä kirjeessään toimittanut komissiolle vapaaehtoisesti tietoja, jotka olivat selvästi täsmällisempiä ja yksityiskohtaisempia kuin ne tiedot, jotka KME toimitti ajanjakson 1997–1999 (jäljempänä hiljainen kausi) osalta. Kantaja esittää, että komissio tukeutuu – kuten yhdessä kanteen kohteena olevan päätöksen 202 perustelukappaleeseen sisältyvässä katkelmassa todetaan – KME:ltä peräisin oleviin summaarisiin tietoihin osoittaakseen sen, että hiljaisena kautena esiintyi kilpailunvastaista toimintaa, vaikka kantaja on KME:tä yksityiskohtaisemmin kuvaillut vuosina 1997 ja 1998 pidettyjen 12 kokouksen järjestämistä. Lisäksi komissio on viitannut kantajan tarjoamaan tosiseikkoja koskevaan selvitykseen 11:ssä eri alaviitteessä, jotka sisältyvät kanteen kohteena olevan päätöksen 157–167 ja 202–212 perustelukappaleeseen.

120 Kantaja väittää neljänneksi, että sille määrätyn sakon määrää olisi sillä perusteella, että se teki komission kanssa yhteistyötä kaksi viikkoa ennen KME:tä, pitänyt alentaa enemmän kuin KME:lle määrätyn sakon määrää tai ainakin yhtä paljon. Kantaja viittaa tältä osin sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettuun komission tiedonantoon (EYVL 2002, C 45, s. 3; jäljempänä yhteistyötä koskeva vuoden 2002 tiedonanto), jossa todetaan, että nopeimmin yhteistyötä tekevälle yritykselle määrätyn sakon määrää on alennettava eniten. Kantaja myöntää, ettei mainittua tiedonantoa sovelleta käsiteltävänä olevassa asiassa, mutta toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voisi ottaa sen huomioon yleistä oikeusperiaatetta koskevana ilmaisuna.

121 Komissio riitauttaa kaikki kantajan esittämät väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

122 Niiltä osin kuin on kyse perustelujen puutteellisuutta koskevasta väitteestä on todettava, että kyseinen väite on ilmeisen perusteeton. Ne arviointiperusteet, jotka komissio on ottanut huomioon alentaessaan KME:lle ja kantajalle määrättyjen sakkojen määriä yhteistyötä koskevan vuoden 1996 tiedonannon nojalla, on tuotu selvästi esille

kanteen kohteena olevan päätöksen 404–423 perustelukappaleessa, mitä voidaan pitää riittävänä EY 253 artiklan edellytysten täyttämiseksi (ks. edellä 58 ja 59 kohta).

123 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse aineellisesta kysymyksestä on aluksi todettava, että tilanteessa, jossa yritys on rikkonut yhteisön kilpailusääntöjä, se voi pyrkiä saamaan sille määrättävään sakkoon alennuksen tai jopa välttyä sakolta kokonaan tekemällä yhteistyötä komission kanssa. Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteistyön perusteella toteutettu sakon määrän alentaminen hallinnollisessa menettelyssä perustuu siihen ajatukseen, että komission on tällaisen yhteistyön perusteella helpompi todeta rikkomisia (ks. vastaavasti asia T-311/94, BPB de Eendracht v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1129, 325 kohta ja asia T-338/94, Finnboard v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1617, 363 kohta).

124 On myös muistettava, että kun on kyse kartellin jäsenten tekemän yhteistyön arvioinnista, ainoastaan komission tekemä ilmeinen arviointivirhe voi olla arvostelun kohteena, koska komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä (asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 88 kohta). Komission on kyseisessä arvioinnissa kuitenkin noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

125 Koska kantajan kaikki väitteet liittyvät siihen, että sitä olisi syrjitty suhteessa KME:hen, on näin ollen tarkistettava, onko komissio voinut yritysten tekemän yhteistyön perusteella alentaa kantajalle määrätyn sakon määrää 20 prosentilla ja KME:lle määrätyn sakon määrää 30 prosentilla loukkaamatta yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja ylittämättä harkintavaltansa rajoja.

126 Niiltä osin kuin on kyse siitä aikajärjestyksestä, jossa tietoja annettiin komissiolle, on todettava, että sekä kantaja että KME ovat aloittaneet yhteistyön komission kanssa sen jälkeen, kun ne olivat saaneet tältä tietopyynnön, mutta ennen väitetiedoksiannon lähettämistä. KME:hen ja kantajaan sovelletaan lisäksi molempiin yhteistyötä koskevan

vuoden 1996 tiedonannon D kohtaa, jossa ei millään tavalla oteta kantaa kysymykseen siitä, onko tietty yritys aloittanut yhteistyön aikaisemmin kuin jokin toinen yritys.

127 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että kun kyse on sen arvioinnista, kuinka pitkälle menevää yhteistyötä kaksi yritystä ovat tehneet, aikajärjestykseen liittyvää tekijää ei voida ottaa huomioon sellaisissa tilanteissa, joissa asianomaiset osapuolet ovat toimittaneet tietoja suhteellisen lyhyen ajan sisällä ja hallinnollisen menettelyn olennaisesti samanlaisessa vaiheessa (ks. vastaavasti asia T-48/98, Acerinox v. komissio, tuomio 13.12.2001, Kok., s. II-3859, 139 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 467 kohta).

128 Näin ollen on todettava, että vaikka kantaja on aloittanut yhteistyönsä komission kanssa kahta viikkoa ennen KME:tä, tämä ero ei sellaisenaan merkitse sitä, että komissio olisi ollut velvollinen alentamaan kantajalle määrätyn sakon määrää enemmän tai ainakin yhtä paljon kuin KME:lle määrätyn sakon määrää.

129 Niiltä osin kuin kantaja vetoaa siihen, että olisi analogisesti sovellettava yhteistyötä koskevan vuoden 2002 tiedonannon 23 kohtaa, jossa todetaan, että komissio voi alentaa tuntuvammin sellaiselle yritykselle määrätyn sakon määrää, joka ensimmäisenä toimittaa sellaisia oletettua rikkomista koskevia todisteita, joilla on merkittävää lisäarvoa, on todettava, että analoginen soveltaminen on mahdollista ainoastaan säännöksessä olevan aukon paikkaamiseksi. Tältä osin on todettava, että kantajan tekemään yhteistyöhön samoin kuin KME:n ja Outokummun yhteistyöhön sovellettiin yhteistyötä koskevaa vuoden 1996 tiedonantoa.

130 Niiltä osin kuin kantajan argumentti voidaan ymmärtää siten, että kantaja vetoaa tosiasiallisesti lakien ajalliseen ristiriitaan, on todettava, ettei kyse voi olla tällaisesta ristiriidasta. Ainoastaan siirtymämääräysten puuttuessa uutta sääntöä sovelletaan välittömästi aikaisemman oikeussäännön soveltamisaikana syntyneen tilanteen tuleviin vaikutuksiin (ks. asia C-512/99, Saksa v. komissio, tuomio 21.1.2003, Kok., s.

I-845, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tässä tapauksessa yhteistyötä koskevan vuoden 2002 tiedonannon 28 kohdassa todetaan selvästi, että kyseistä tiedonantoa on 14.2.2002 alkaen sovellettu kaikissa asioissa, joissa yksikään yritys ei ole ottanut yhteyttä komissioon hyötyäkseen yhteistyötä koskevassa vuoden 1996 tiedonannossa vahvistetusta suotuisasta kohtelusta. Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin kiistatonta, että asianomaiset yritykset, kantaja mukaan lukien, ovat vedonneet yhteistyötä koskevaan vuoden 1996 tiedonantoon.

131 Koska kantajan väitteet, jotka koskevat sitä aikajärjestystä, jossa tietoja toimitettiin komissiolle, on näin ollen hylätty, on tarkistettava, voidaanko laadullisesti tarkasteltuna katsoa, että KME:n myötävaikutuksella voidaan kantajan myötävaikutukseen verrattuna oikeuttaa 10 prosenttiyksikön ero niissä prosenttiluvuissa, joiden mukaisesti mainituille yrityksille määrättyjen sakkojen määriä on alennettu.

132 Ensinnäkin on todettava, että kantajan väite, jonka mukaan se, että yritykselle määrätyn sakon määrää alennetaan sillä perusteella, että yritys myöntää osallistuneensa rikkomiseen, merkitsee muiden asianomaisten yritysten puolustautumisoikeuksien loukkaamista, ei voi menestyä.

133 Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että komissiolla on oikeus alentaa sellaisille yrityksille määrättyjen sakkojen määriä, jotka eivät ainoastaan toimita komissiolle hyödyllisiä tietoja mutta jotka jopa myöntävät nimenomaisesti osallisuutensa rikkomiseen. Komissio ei toki voi pakottaa yritystä tunnustamaan osallisuuttaan rikkomiseen. Ei kuitenkaan ole estettä sille, että komissio ottaa sakkojen määrästä päättäessään huomioon avun, jonka tämä yritys on oma-aloitteisesti sille antanut kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon toteamista varten (asia C-57/02 P, Acerinox v. komissio, tuomio 14.7.2005, Kok., s. I-6689, 87 kohta ja yhdistetyt asiat C-65/02 P ja C-73/02 P, ThyssenKrupp v. komissio, tuomio 14.7.2005, Kok., s. I-6773, 50 kohta).

134 On nimittäin todettava, että kilpailusääntöjen rikkomisen, josta yritystä moititaan, tunnustaminen on täysin vapaaehtoista yritykselle eikä yrityksellä ole minkäänlaista

pakkoa tunnustaa kartellin olemassaoloa (edellä 133 kohdassa mainittu asia Acerinox v. komissio, tuomio 14.7.2005, 89 kohta ja edellä 133 kohdassa mainittu asia ThyssenKrupp v. komissio, tuomion 52 kohta).

135 Käsiteltävänä olevan asian osalta on todettava, että kun kanteen kohteena olevan päätöksen 405 ja 406 perustelukappaletta tarkastellaan yhdessä 416–422 perustelukappaleen kanssa, käy ilmi, että komissio on alentanut kantajalle ja KME:lle määrättyjen sakkojen määriä kahden kumulatiivisen seikan perusteella, eli yhtäältä sen perusteella, etteivät ne kiistäneet rikkomisen tunnusmerkistön täyttymistä, ja toisaalta sen perusteella, että niiden yhteistyö tosiseikkojen toteamisen osalta meni pitemmälle kuin mihin ne olisivat olleet velvollisia asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla.

136 Viimeksi mainitun seikan osalta voidaan todeta, että kanteen kohteena olevan päätöksen 168, 169, 171, 405, 417, 419 ja 423 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on katsonut, että KME:n ja kantajan myötävaikutus oli laadultaan samankaltaista, lukuun ottamatta yhtäältä sen myöntämistä, että kilpailunvastaista toimintaa oli harjoitettu ennen vuotta 1993, ja toisaalta sellaisiin liitännäisiin kokouksiin liittyvää paljastusta, joiden tarkoituksena väitettiin olevan rikkomiseen liittyvien toimintojen tehostaminen.

137 Kun otetaan huomioon, että kartellin on todettu aloittaneen toimintansa vuonna 1988, on selvää, ettei se vastaus, jonka kantaja antoi 30.9.2002 päivätyssä kirjeessään, ole auttanut komissiota tämän määrittäessä rikkomisen kestoa. Kantaja on nimittäin mainitussa kirjeessä toimittanut luettelon vuodesta 1985 alkaen pidetyistä Cuprocliman virallisista kokouksista ilmoittamatta niitä aiheita, joita kyseisissä kokouksissa käsiteltiin. Samassa kirjeessä kantaja arvioi, että kilpailunvastainen yhteydenpito alkoi vuoden 1993 paikkeilla.

138 KME on sitä vastoin 15.10.2002 päivätyssä kirjeessään myöntänyt, että osallistujien tarkoituksena oli jakaa asiakkaita Cuprocliman vuonna 1985 tapahtunutta perustamista seuranneina vuosina, ja kuvaillut sitä tapaa, jolla osallistujat tämän toteuttivat.

139 Niiltä osin kuin on kyse hiljaisesta kaudesta (1997–1999) on todettava, että KME:n 15.10.2002 päivätyssä kirjeessä annetaan tietoja Cuprocliman puitteissa toimivan kartellin toiminnan kehittymisestä sekä siitä, että KME, Wieland ja vähemmässä määrin myös Outokumpu pitivät vuoteen 1999 saakka säännöllisesti yhteyttä myös Cuproclima-järjestelyn ulkopuolella useimmiten puhelimitse keskustellakseen tietyistä asiakkaista tai hinnoista.

140 Ajanjakson 1999–2001 osalta mainitusta kirjeestä ilmenee, että Cuprocliman jäsenet ovat osallistuneet noin kahdeksaan ”työryhmän” kokoukseen, joita järjestettiin Cuprocliman säännöllisten kokousten ulkopuolella kartellin toimintojen tehostamiseksi.

141 Niiltä osin kuin on kyse kantajan yhteistyöstä mainittujen ajanjaksojen osalta on todettava, että vaikka kantajan toimittama, kokouksia koskeva luettelo on täydellisempi kuin KME:n toimittama luettelo, kantaja ei ole kertonut, käsiteltiinkö kyseisessä luettelossa mainituissa kokouksissa kartelliin liittyviä kysymyksiä. Tästä seuraa, että toimittamalla mainitun luettelon kantaja ei ole myötävaikuttanut siihen, että komissio saisi tietoonsa mainittujen kokousten asiayhteyden ja voisi arvioida niiden tarkoitusta. Kantaja ei näin ollen voi vedota kyseiseen luetteloon tukeakseen väitettään siitä, että sen yhteistyö oli komission tutkimuksen kannalta arvokkaampaa tai yhtä arvokasta kuin KME:n tekemät ilmoitukset (ks. edellä 139 ja 140 kohta).

142 Kantaja on kuitenkin osana yhteistyötään saattanut komission tietoon tiettyjä olennaisia seikkoja, jotka koskevat hiljaista kautta ja ajanjaksoa 1999–2000.

143 Kantaja on KME:n tavoin muun muassa esittänyt todisteita, jotka koskivat sellaista kilpailunvastaista kirjeenvaihtoa, jota kantaja kävi KME:n kanssa vuonna 1997 (kanteen kohteena olevan päätöksen 163 perustelukappale).

144 Kantaja on myös ilmoittanut, että Cuprocliman jäsenet olivat 1990-luvun lopulla päättäneet käynnistää uudelleen kilpailunvastaisen toimintansa, mikä toteutui siten, että vuonna 1999 otettiin käyttöön taulukko, jota kartellin jäsenet saattoivat sähköisesti konsultoida ja joka sisälsi arkaluonteisia tietoja. On kuitenkin todettava, että vaikka kyseiset tiedot liittyvät rikkomiseen, niillä ei paljasteta sellaisten liitännäisten kokousten järjestämistä, joiden tarkoituksena oli mukauttaa ja tehostaa Cuprocliman säännöllisissä kokouksissa toteutettua kilpailunvastaista toimintaa ja joista KME ilmoitti komissiolle paljastamalla kahdeksan ”työryhmän” kokousta.

145 Edellä esitetty huomioon ottaen on todettava, että oikeudenkäyntiaineistoon sisältyvät asiakirjat eivät tue kantajan toteamuksia siitä, että se olisi KME:tä täydellisemmin myötävaikuttanut rikkomiseen liittyvää ajanjaksoa 1997–2000 koskevaan selvitystyöhön.

146 Tässä tilanteessa ja edellä 133 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se on määrittänyt sitä, kuinka paljon kantajalle määrätyn sakon määrää on perusteltua alentaa kantajan tekemän yhteistyön perusteella.

147 Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen on todettava, ettei viimeinenkään kanneperuste ole perusteltu.

148 Näin ollen kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

149 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimuksen mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Wieland-Werke AG velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä toukokuuta 2009.

Allekirjoitukset